

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Керівник Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Роман РОМАНЮК

15 08 2022 року

ПОЛОЖЕННЯ

про Департамент з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

1. Загальні положення

1.1. Департамент з питань реалізації національного превентивного механізму (далі – Департамент) є самостійним структурним підрозділом Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Секретаріат) діяльність якого координує представник Уповноваженого з прав людини в місцях несвободи (далі – Представник Уповноваженого) згідно із затвердженою посадовою інструкцією.

1.2. Департамент у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – Закон), «Про Регламент Верховної Ради України», «Про державну службу», «Про звернення громадян», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про громадські об'єднання» та іншими законами України, Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (далі – Конвенція), Факультативним протоколом до неї, іншими міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, підзаконними нормативно-правовими актами, Положенням про Секретаріат, наказами Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), Керівника Секретаріату та цим Положенням.

1.3. Структуру та штатну чисельність Департаменту затверджує Уповноважений.

1.4. До складу Департаменту входять структурні підрозділи відповідно до затвердженої структури та штатного розпису Секретаріату.

1.5. Положення про Департамент, положення про структурні підрозділи Департаменту та посадові інструкції працівників Департаменту затверджує Керівник Секретаріату.

1.6. Працівників Департаменту призначає на посади та звільняє з посад Уповноважений.

2. Завдання

2.1. Основним завданням Департаменту є забезпечення реалізації повноважень Уповноваженого у сфері здійснення парламентського контролю за дотриманням права на захист від катувань та іншого жорстокого, нелюдського або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

2.2. На Департамент покладені завдання щодо організаційно-практичного, нормативно-правового, інформаційно-аналітичного, методичного, контрольного та іншого забезпечення виконання покладених на Уповноваженого функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (далі – Факультативний протокол) у координації та взаємодії з незалежними міжнародними органами, органами державної влади, місцевого самоврядування, урядовими та неурядовими організаціями інших держав, громадськими об'єднаннями, громадськими моніторами, міжнародними неурядовими організаціями, іншими представниками громадянського суспільства.

3. Функції

3.1. Для забезпечення діяльності Уповноваженого Департамент відповідно до покладених на нього завдань та розподілу обов'язків між працівниками в межах своїх повноважень:

3.1.1. організовує та здійснює регулярні відвідування місць, зазначених у пункті 8 статті 13 Закону, статті 4 Факультативного протоколу (далі – місця несвободи), у тому числі у сфері оборони, охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення, в правоохоронних, судових органах, а також з питань медичного забезпечення в місцях несвободи;

3.1.2. організовує та проводить опитування осіб, які перебувають у місцях несвободи, з метою отримання інформації, а також опитування інших осіб, які можуть надати таку інформацію;

3.1.3. організовує та залучає до регулярних відвідувань місць несвободи представників громадських організацій, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних;

3.1.4. здійснює збір, накопичення, аналіз, узагальнення та використання інформації про місця несвободи в Україні, про чисельність, персоналізацію осіб, які перебувають у місцях несвободи, стосовно поводження з особами у місцях несвободи та умов їх тримання;

3.1.5. забезпечує підготовку щорічної спеціальної доповіді Уповноваженого про стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;

3.1.6. організовує відповідно до Конвенції взаємодію з Підкомітетом з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, а також з міжнародними

організаціями і відповідними органами іноземних держав, діяльність яких пов'язана з цією сферою;

3.1.7 організує регулярний розгляд Уповноваженим (у будь-яких формах: наради, зустрічі, конференції, семінари тощо) питання про поводження з утримуваними в місцях несвободи з метою посилення їхнього захисту від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, із залученням органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, інших представників громадськості;

3.1.8 бере участь у підготовці конституційних подань Уповноваженого;

3.1.9 організує та проводить перевірки стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, в тому числі тими, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, здійснюють виконання судових рішень, підготовки та внесення в установленому порядку пропозицій щодо поліпшення діяльності таких органів у цій сфері; організація контролю за своєчасністю та повнотою розгляду пропозицій Уповноваженого, ініціювання притягнення до відповідальності винних у несвоєчасному розгляді та реалізації пропозицій Уповноваженого;

3.1.10 організує та проводить перевірки діяльності підпорядкованих і підконтрольних органам державної влади, органам місцевого самоврядування підприємств, установ, організацій;

3.1.11 організує та проводить перевірки додержання законодавства про інформацію та звернення громадян, додержання необмеженого та безперешкодного права кожного на звернення до Уповноваженого, незастосування обмежень щодо листування з Уповноваженим чи його представниками осіб, позбавлених волі, своєчасності направлення таких звернень до Уповноваження, звільнення від цензури та перевірок кореспонденції Уповноваженому та його представникам;

3.1.12 готує та вносить до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадовим і службовим особам подань Уповноваженого щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина з питань НПМ, здійснення контролю за своєчасністю та повнотою розгляду подань Уповноваженого, вжиттям відповідних заходів у місячний строк щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, ініціювання притягнення до відповідальності винних у несвоєчасному розгляді та не реалізації вимог Уповноваженого;

3.1.13 організує реалізацію повноважень з НПМ Уповноваженого його представниками та регіональними представництвами Уповноваженого;

3.1.14 забезпечує взаємодію з іншими структурними підрозділами Секретаріату;

3.1.15 забезпечує в межах компетенції діяльність Консультативної ради при Уповноваженому, Консультативної ради з питань реалізації національного превентивного механізму при Уповноваженому та експертної ради при представнику Уповноваженого;

3.1.16. організовує підготовку виступу Уповноваженого на пленарних засіданнях Верховної Ради України, засіданнях профільного парламентського комітету, до предмету відання якого належить питання додержання прав і свобод людини і громадянина, з питань НПМ;

3.1.17. організовує опрацювання чергових та позачергових звітів Державного бюро розслідувань (далі – ДБР) про результати діяльності цього органу за календарний рік, стан виконання покладених на нього завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина, а також напрями та шляхи підвищення ефективності діяльності ДБР, звітів про діяльність прокуратури, про діяльність Служби безпеки України, про діяльність Антимонопольного комітету України, про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна, про діяльність Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, про діяльність Національного банку України, з метою реалізації права Уповноваженого на участь у пленарному засіданні Верховної Ради України;

3.1.18. організовує опрацювання звітів, доповідей та інформації інших державних органів та посадових осіб Верховній Раді України чи парламентським комітетам з метою реалізації повноважень Уповноваженого на участь у заслуховуванні;

3.1.19. забезпечує виконання Уповноваженим інших повноважень, передбачених Законом відповідно до Факультативного протоколу;

3.1.20. здійснює інші функції, що впливають із покладених на Департамент завдань.

4. Права

4.1. Департамент відповідно до покладених на нього завдань має право:

4.1.1. ініціювати реєстрацію у ЄРДР кримінальних проваджень за ознаками злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачена статтями 127 (катування), 344 (втручання у діяльність державного діяча), 373 (примушування давати показання), 365 (перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу), 382 (умисне невиконання судового рішення) Кримінального кодексу України тощо;

4.1.2. вносити органам державної влади, державним органам, підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності, у тому числі зазначеним у пункті 8 статті 13 Закону, пропозиції щодо попередження катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;

4.1.3. надавати Уповноваженому та/або Керівнику Секретаріату пропозиції щодо потреб обсягів видатків на фінансування НПМ;

4.1.4. вносити в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина з питань НПМ, документації, що унормовує діяльність Уповноваженого, представників Уповноваженого, Секретаріату, Департаменту, структурних підрозділів Департаменту тощо;

4.1.5. безперешкодного відвідувати органи державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, бути присутнім на їх засіданнях;

4.1.6. ознайомлюватись з документами, у тому числі тими, що містять інформацію з обмеженим доступом в порядку, встановленому законом, та отримання їх копій в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, органах прокуратури, включаючи справи, які знаходяться в судах;

4.1.7. бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій, у тому числі на закритих судових засіданнях, за умови згоди суб'єкта права, в інтересах якого судовий розгляд оголошено закритим;

4.1.8. звертатись до суду про захист прав і свобод осіб, які через фізичний стан, недозрівання повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права і свободи;

4.1.10. брати участь у судовому розгляді справ, провадження в яких відкрито за позовами (заявами, клопотаннями (поданнями) Уповноваженого;

4.1.11. вступати у справи, провадження в яких відкрито за позовами (заявами, клопотаннями (поданнями) інших осіб, на будь-якій стадії їх судового розгляду;

4.1.12. ініціювати перегляд судових рішень;

4.1.13. запрошувати посадових і службових осіб, громадян України, іноземців та осіб без громадянства для отримання від них усних або письмових пояснень щодо обставин, які перевіряються по справі;

4.1.14. брати участь у організації прийому та розгляду звернень громадян України, у т.ч. народних депутатів України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників з питань НППМ;

4.1.15. брати участь у організації оприлюднення та надання інформації з питань НППМ за запитами, адресованими Уповноваженому з прав людини, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації»;

4.1.16. брати участь у частині НППМ у підготовці щорічної доповіді Уповноваженого про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності та їх посадовими і службовими особами, які порушували своїми діями (бездіяльністю) права і свободи людини і громадянина, та про виявлені недоліки в законодавстві щодо захисту прав і свобод людини і громадянина, а також висновків та рекомендацій, спрямованих на поліпшення стану забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також інформації про стан виконання рекомендацій, викладених у щорічній доповіді за попередній рік за тематикою НППМ;

4.1.17. за наявності приводів та підстав складати протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 188⁴⁰ КУпАП (невиконання законних вимог Уповноваженого або представників Уповноваженого), ст. 212³ КУпАП (порушення права на інформацію та права на звернення) тощо;

4.1.18. брати участь у підготовці доповідей Уповноваженого з прав людини з питань НПМ, які подаються Україною в міжнародні організації згідно з чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

4.1.19. запитувати інформацію, ознайомлюватися з документами та отримувати їх копії від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, їх посадових та службових осіб, і зокрема органів прокуратури, судових органів, включаючи справи, які перебувають у судах;

4.1.20. залучати до участі у вивченні окремих питань додержання процесуальних прав людини науковців, міжнародних експертів, представників державних органів та органів місцевого самоврядування;

4.1.21. вимагати від посадових і службових осіб державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності сприяння проведенню перевірок діяльності щодо додержання прав людини визначення спеціалістів для участі в проведенні перевірок, експертиз і надання відповідних висновків;

4.1.22. вимагати від посадових і службових осіб, громадян України, іноземців та осіб без громадянства надання усних або письмових пояснень обставин, які перевіряються у справі про порушення процесуальних прав або у справі про адміністративне правопорушення;

4.1.23. здійснювати аудіозапис, проводити фото- та відеофіксацію під час проведення моніторингів, перевірок відповідно до положень чинного законодавства України;

4.1.24. використовувати державні, зокрема урядові, системи зв'язку і комунікації, а також статистичну інформацію Секретаріату;

4.1.25. брати участь у нарадах, семінарах, конференціях, круглих столах, симпозиумах та інших заходах з питань додержання процесуальних прав, що проводяться в Секретаріаті, та за дорученням Уповноваженого - у заходах, що проводяться в інших державних органах та органах місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами, організаціями;

4.2. За дорученням Уповноваженого або Керівника Секретаріату працівники Департаменту мають право діяти від імені Уповноваженого або Секретаріату та представляти їх інтереси з усіма правами, що надані чинним законодавством України.

5. Керівництво

5.1. Департамент очолює Директор, який призначається на посаду і звільняється з посади Уповноваженим.

5.2. На посаду Директора Департаменту призначається особа, яка має ступінь вищої освіти не нижче магістра за спеціальністю в галузі права, або іншою спеціальністю, яка відповідає напряму діяльності Департаменту, з досвідом роботи на посадах державної служби категорій «Б» чи «В» або досвідом служби в органах місцевого самоврядування, або досвідом роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм

власності, спеціалізованих підрозділів та військових частин не менше двох років.

5.3. У своїй діяльності Директор Департаменту повинен додержуватися Конституції України і законів України, інших нормативно-правових актів, прав та охоронюваних законом інтересів людини і громадянина, забезпечувати виконання покладених на нього функцій та повною мірою використовувати надані йому права.

5.4. Директор Департаменту повинен знати Конституцію України, Закон України «Про державну службу», Закон України «Про запобігання корупції», Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», інше законодавство України, що стосується діяльності Уповноваженого, чинні міжнародні договори в галузі захисту прав і свобод людини і громадянин, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також вільно володіти державною мовою.

5.5. Директор Департаменту має заступників у кількості згідно зі штатним розписом. У разі відсутності Директора Департаменту виконання його обов'язків здійснює його заступник відповідно до наказу Керівника Секретаріату.

5.6. Директор Департаменту підпорядкований Керівнику Секретаріату та координує свою діяльність з Представником Уповноваженого з прав людини в місцях несвободи.

5.7. Директор Департаменту несе персональну відповідальність за виконання покладених на Департамент завдань.

5.8. Посадові обов'язки та права Директора Департаменту визначаються у його посадовій інструкції.

6. Інші питання

6.1. Працівники Департаменту несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України за невиконання або неналежне виконання покладених на них службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби, а також за вчинок, який порочить їх як державних службовців та/або дискредитує Уповноваженого та/або Секретаріат.

6.2. Секретаріат створює належні умови для ефективної роботи і підвищення кваліфікації працівників Департаменту, забезпечує їх робочі місця телефонним зв'язком, засобами оргтехніки, відповідним обладнанням і місцями для зберігання документів.

6.3. Департамент під час здійснення повноважень відповідно до затверджених положень використовує бланки Уповноваженого, Представника Уповноваженого та Секретаріату встановленого зразка.

Директор Департаменту

Артем ВОЛОДІН